

EL SETÈ COL·LOQUI INTERNACIONAL DE PALEOGRAFIA

Jesús Alturo i Perucho

Entre el 18 i el 21 de setembre de 1985 ha tingut lloc a Londres la setena edició dels Col·loquis Internacionals de Paleografia, que, des de la celebració del primer a París el 1953, s'han realitzat respectivament a París mateix (1966), a Roma (1972), a Viena (1975), a Suïssa (1979) i a Munic (1981). En aquesta ocasió, com en totes les anteriors, el Col·loqui Internacional de Paleografia s'ha distingit pel gran interès de les ponències i comunicacions presentades així com per la perfecta organització de tots els actes que acompanyaren les sessions científiques, que van congriar una nodrida assistència de paleògrafs i codicòlegs d'arreu d'Europa i d'Estats Units.

El dia 18, després de l'Assemblea plenària dels membres del Comitè Internacional de Paleografia, va tenir lloc, a la tarda, l'obertura oficial del Col·loqui, que s'inicià amb la ponència del professor J.P. Gumbert, *An Illustrated Inventory of Medieval Manuscripts: can it help us to see what we have?* L'autor hi proposà la realització d'un inventari il·lustrat de manuscrits medievals basat en quatre principis fonamentals: 1) inclusió no sols d'il·lustracions de manuscrits sinó també de fragments, 2) anàlisi sumària del contingut i breu descripció codicològica, 3) reproduccions estàndards de parts de manuscrits a mida natural i 4) compilació dels facsímils d'acord amb regles uniformes. Un inventari d'aquesta mena és factible dins un període de temps raonable i a un cost no excessiu.

Les sessions del dia 19, les obrí el professor A.M. Mundó amb la ponència *Comment reconnaître la provenance de certains fragments de manuscrits détachés de reliures*, dedicada a la memòria del professor L. Mezey. El professor Mundó remarcà en el seu treball que ha guanyat molt la història de la cultura d'ençà que la paleografia i la codicologia han incorporat l'estudi sistemàtic dels fragments de manuscrits. Pel que fa a aquest estudi, precisament, l'autor donà una sèrie d'indicacions molt útils per a determinar el centre d'origen i la procedència o procedències successives, tot exemplificat amb diversos casos concrets. D'aquests exemples el més destacable és, sens dubte, el que procurà la minuciosa anàlisi dels fragments en paper i en pergami que serviren per a confeccionar l'única tapa que ens ha restat del manuscrit Barcelona, Arxiu de la Catedral 120, la llista dels quals se'ns donà.

El senyor M.R. Guillick exposà, tot seguit, *Some observations on Twelfth-Century English Bookbindings*, en les quals féu notar algunes característiques de les enquadernacions antigues que s'afegiren a les ja advertides pel professor L. Gilissen.

A continuació, el professor P. Spunar dissertà sobre *The Autograph as a Palaeographical Problem*, basant-se en exemples extrets de manuscrits deguts a mestres de Praga del segle XV.

Les sessions matinals concloueren amb l'exposició del professor M. Reeve, *The transmission of Commentariolum petitionis and the dates of some 15th. century Italian manuscripts*, segons el qual el *Commentariolum* hauria arribat a Itàlia arran del concili de Constança, cap al 1415, cosa que permet suposar posteriors a aquesta data alguns manuscrits italians no datats.

La fins aleshores Secretària General del Comitè, senyora M. C. Garand, inicià les conferències de la tarda amb algunes *Observations sur quelques critères liturgiques, computistiques et historiques de datation des manuscrits médiévaux*, on l'autora alertà sobre alguns dels perills que pot comportar l'intent de datar determinats manuscrits basant-se en criteris litúrgics, de còmput o històrics. Així, per exemple, l'absència d'una festa en un manuscrit no és suficient per provar que la còpia sigui anterior a la celebració d'aquesta i no és rar que tractats de còmput o textos històrics hagin estat copiats d'un model anterior sense haver estat posats al dia.

La següent ponència insistí sobre els problemes de la datació

dels manuscrits. El professor E. Poulle parlà de *L'astronomie dans la datation des manuscrits médiévaux*, els quals sovint ofereixen informacions cronològiques per bé que de vegades han de ser desxifrades.

El doctor G. Powitz tractà sobre el *Modus scolipetarum et repertistarum. The students Cursive Hand (XVth. Century)*, l'escriptura particular dels estudiants de les universitats i de les escoles de gramàtica que féu la darrera aparició en la *littera glossatura*, pròpia de les glosses interliniars i dels comentaris marginals dels impresos del segle XV.

El doctor G. Ouy féu una exposició sobre la *Datation fine de spécimens d'écriture d'un individu par une technique quantitative: l'exemple de Pierre d'Ailly et de Jean de Montreuil*, on, partint dels exemples d'aquests dos autors, ens oferí un model per a l'estudi de l'evolució cronològica de l'escriptura d'un mateix personatge basant-se en el càlcul quantitatiu d'innovacions formals.

El senyor J.C. Higgitt, a *The Latin inscriptions on the Ruthwell Cross*, comparà les inscripcions de la creu de l'església de Ruthwell amb els títols i incipits de manuscrits litúrgics de la mateixa centúria que les inscripcions.

El professor J.T. Brown, en la ponència *A Northumbrian Schoolbook: Paulinus of Nola in Vat. Pal. lat. 235*, il·lustrà les afinitats paleogràfiques entre el Vat. Pal. lat. 235 i el Leningrad Q. v.XIV.1 i altres manuscrits coetanis de la regió de Wearmouth-Jarrow i Lindisfarne.

El professor J.D. Thomas centrà el seu tema sobre *A new hoard of Tablets at Vindolanda*, que eleva el nombre de tauletes de fusta escrites, fins ara trobades, a més de set-centes, l'anàlisi paleogràfica de les quals és del més gran interès.

Les sessions del dia 20 van ser tancades pel professor J.J. John, que tractà de *The Calligraphy Book of Gregorius Bock of Ochsenhausen*, obra que serà publicada en facsimil aviat.

La darrera sessió científica fou a càrrec del professor L. Gilissen, que parlà de *Ductus et Morphologie* i presentà algunes mostres d'un fitxer fotogràfic de lletres i signes, sols o en nexes, agrandits, que l'autor està recopilant prenent com a base els *Codices latini antiquiores*.

Per últim, es féu un balanç de les activitats dels diferents comitès de Paleografia entre les quals ressalten: pel que fa al

Comitè de Paleografia llatina, l'aparició de sis nous volums del Catàleg de manuscrits datats, i la publicació de D. MUZERELLE, *Vocabulaire codicologique. Répertoire méthodique des termes français relatifs aux manuscrits*, París 1985, obra que aviat serà traduïda a la nostra llengua per l'Institut d'Estudis Catalans.

Així mateix, cal deixar constància que els membres del Comitè Internacional de Paleografia, davant la creació d'altres comitès de paleografies no llatines, decidiren de canviar l'antiga denominació per la de Comitè Internacional de Paleografia Llatina.

Diverses recepcions i exposicions de manuscrits i facsímils van fer d'aquest setè Col·loqui una agradable i profitosa reunió científica.